

ԵՐԱՆԻ ՀԵՁԵՐԻՆ

*«Երանի հեզերին, որովհետև նրանք երկիրը
պիտի ծառանգեն» (Մատթ. 4:5):*

*«Երանի հոգով աղքատներին, որովհետև նրանցն է երկնքի արքայությունը»:
«Երանի սգավորներին, որովհետև նրանք պիտի մխիթարվեն»:
«Երանի նրանց, որ քաղցն ու ծարավն ունեն արդարության, որովհետև նրանք պիտի
հագնան» (Մատթ. 5:4-6) և այլն:*

Դժբախտաբար, մարդկային ընկերության մեջ, առաջընթացի և զարգացման այս հզոր դարում, հեզերը նկատվում են խեղճեր, ողորմելիներ և վախկոտներ:

Հակառակ տիրող այս սխալ ըմբռնմանը, հեզությունը ողորմելիություն, վախկոտություն կամ էլ խեղճություն չէ, այլ բարոյական քաջություն, ինչպես նաև ավետարանական առաքինություն, որը չի կասկածում իր ուժերի վրա, սակայն ճանաչում է իր տկարությունը. գիտի ճշտել տարբերությունը բնության օրենքների և իր հասկացողության միջև ու ամբողջ սրտով խոնարհվում է թե՛ Աստծու և թե՛ մարդկանց առջև:

Յուրաքանչյուր մարդ, եթե մի պահ մտածի, թե ի՞նչ է հիմա ու ի՞նչ պիտի լինի վաղը, երբեք էլ չի հպարտանա, այլ վեհանձնորեն կնայի տկարին, ընկածին ու կօգնի նրան՝ իր հնարավորություն սահմաններում:

Հեզերը կրոնի խորքը թափանցող, կյանքի օրենքներին գիտակ, նրա ոգով ապրող ու ներքին օրենքներով ղեկավարվող մարդիկ են, որոնք գիտակից լինելով իրենց կարողությանը, իրենց սեփական նկարագիրը ունեն, հանդարտ դիմավորում են կյանքի բոլոր արտաքին հարվածները ու շնորհիվ իրենց խոնարհ բնավորության, հեշտությամբ արհամարհում են բռնությունը, անիրավությունը և չեն կորցնում իրենց հոգու հիանալի խաղաղությունը:

Պատմությունը ցույց է տվել, թե իսկական տաղանդներն ու մեծ հոգի ունեցողները, միայն կարող են հեզ լինել:

Հեզերը լավ գիտեն, որ իրենք Աստծու ստեղծածներն են ու աշխարհին նայում են իբրև Նրա ունեցվածքը, քանի որ Աստծու կամքով են կառավարվում բոլոր իրերը և բնության մեջ ամեն ինչ ենթակա են Նրա օրենքներին: Աստված մարդացավ, որպեսզի մարդը բարձրանա: Մեզ բոլորիս հստակ է, թե հեզության և խոնարհության ուսուցիչն ու մարմնացումը եղավ Ինքը՝ Աստվածորդին՝ Հիսուս Քրիստոս. *«Եկե՛ք ինձ մոտ, բոլոր հոգնածներդ ու բեռնավորվածներդ, և ես ձեզ կհանգստացնեմ: Իմ լուծը ձեր վրա վերցրե՛ք և սովորեցե՛ք ինձնից, որ հեզ եմ և սրտով խոնարհ. և ձեզ համար հանգիստ պիտի գտնեք, որովհետև իմ լուծը քաղցր է և իմ բեռը՝ թեթև» (Մատթ. 11:28-30):*

Հեզը նման է մի պտղատու ծառի, որի պտուղը ինչքան առատ լինի, այնքան կխոնարհվեն նրա ճյուղերը: Նրա դեմքը միշտ պայծառ է, սիրտը մաքուր, իր խոնարհ բնավորությամբ նա հեշտ է հաղորդակցվում ուրիշների հետ ու վստահություն ստեղծում իր շուրջը: Նա գիտի, որ իր ունեցած արժանիքները տրված են Աստծու կողմից ու դրա համար էլ ո՛չ պարծենում

է և ո՛չ էլ հպարտանում: Ճանաչելով իր անձի կարողությունը, չի ձգտում այն բանին, որին արժանի չէ ու ինչքան էլ փառքի, պատիվների և պաշտոնի մեծության հասնի, չի գոռոզանում, այլ ընդհակառակը՝ աշխատում է միշտ Աստուծու պատվիրանները կատարել, որովհետև՝ *«Ով որ բարձրացնում է իր անձը, կխոնարհվի, և ով որ խոնարհեցնում է իր անձը, կբարձրացվի»* (Գուկ. 9:14):

Հեղուկությունը քրիստոնյա մարդու իսկական նկարագիրն է, որը միշտ կարող ենք ձեռք բերել աղոթքի միջոցով ու Քրիստոսի օրինակին հետևելով:

Հակառակ որ մարդը ստեղծվել է Աստուծու պատկերի համաձայն և ունի Նրա հրաշալի հատկությունները՝ բարություն, մաքրություն, հավատք և ամուր կամք, սակայն նրա վրա իշխում է նյութը, որը բերում է վնասակար հատկություններ, ինչպես՝ ագահություն, չարություն, նախանձ և հպարտություն: Իսկ այդպիսիները, երբ տեսնում են հեղ, խոնարհ, արդար և օրենքներին ենթարկվող մարդկանց, ոչ միայն օրինակ չեն վերցնում նրանցից, այլ ընդ-հակառակը՝ նույնիսկ ծիծաղում են նրանց վրա, առանց հասկանալու, թե այս կյանքը ժամանակավոր է և հավիտենական են միայն մարդկանց թողած բարի գործերը: Եկեք լավ մտածենք այս մասին, լսենք մեր խղճի ձայնը, լինենք հեղ ու խոնարհ, քանի որ Աստված մեզ տվել է ամենակարևոր մի բան՝ մտածելու կարողություն և ազատ կամք, որպեսզի պանազանենք չարը՝ բարուց և ընտրենք լավն ու գեղեցիկը: Ոչ մեկս մյուսի համար պատասխան չենք տալու և մեզ էլ իրավունք չի տրված դատելու որևէ մեկին: Հիսուսի պատվիրանն է. *«Մի դատեք, որ Աստուծուց չդատվեք. որովհետև ինչ դատաստանով, որ դատեք, նրանով էք դատվելու. և ինչ չափով, որ չափում եք, նրանով պիտի չափվի ձեզ հա-մար»* (Մատթ. 7:1-3):

Իրական հեղերին տրված է Ավետարանի լուծը տանելու կարողությունը և այս է պատճառը, որ մեր Փրկիչը Իր անձը օրինակ բերելով, խոսքը ուղղում է աշխարհի բոլոր մարդկանց. *«Ես հեղ եմ ու սրտով խոնարհ»* (Մատթ. 11:29):

Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոս (1868-1936) Բաբկեն Ա. Կյուլեսերյանը հետաքրքիր մեկնաբանություն ունի.

«Եվ մեր Փրկիչը լուծքի նմանցուց Ավետարանը: Ավետարանը, այո՛, ... կյանքի այս նոր կանոնագիրը: Հպարտք, ամբարտավանք, աշխարհի հպորներն ու բռնավորները չեն կրնար կրել զայն. կընդվզին, լծընկեց կըլլան: Իրական հեղերուն միայն տրված է Ավետարանին լուծը տանելու կարողությունը, և այս է պատճառը որ մեր Փրկիչը ուղղակի իր անձը մատնանիշ կըներ խոսքը ուղղելով աշխարհի բոլոր վաստակաբեկ և խոնջ հոգիներուն, թե ինձի եկեք որ ձեզ հանգստացնեմ, որովհետև հեղ եմ, իմ սիրտս շատ խոնարհ է, եկե՛ք ինձի, առե՛ք իմ ավետարանիս լուծը, շատ թեթև ու շատ հաճելի է ան, առե՛ք զայն ձեր ուսերուն վրա, ինչպես որ առած եմ ես, և ինձմե սորվեցե՛ք թե ի՛նչպես կրելու է զայն. իմ հաջողություններուս գաղտնիքը կկայանա իմ հեղության մեջ...»:

...«Մենք կտեսնենք որ «իրավունքը» շատ պոռացող ամբարտավանին: Ով որ բիրտ ուժ ունի իր ջիղերուն մեջ և դրամ իր քսակին մեջ ան է խոսքին և գործին տերը:

Այս է տեսնված իրականությունը այսօրվան կյանքի պայքարին մեջ այ: Բայց սակիա չէ իրական կյանքը: Ասիկա իր նպատակեն շեղած, հիվանդոտ, խենթացած կյանքի մը արտահայտությունն է...:

Ավետարանի լույսով պետք է նայիլ կյանքի մթին իրականություններուն վրա, և Ավետարանը կըսե թե աշխարհին տերերը և ժառանգորդները հեղերն են և անոնք պիտի ըլլան» (Բաբգեն Ա. Կյուլեսերյան, «Միոն» ամսագիր, Երուսաղեմ, լոյս տեսած

1929-1930 թվականներին: Քաղված Ֆրեյնոյի «Մ. Պոդոս» Հայց. Եկեղեցու «Տաճար» թերթիկից):

Աստուծու և մարդկանց հարաբերության մասին էլ Հին Ուխտի մարգարեական պատգամը հստակ կերպով ասում է, թե Աստված հեզերի մեջ է միայն հանգստանում (Եսայի 46):

Հեզեր չեն նրանք, որոնք համեստությունը և խոնարհ լինելը կեղծում են, ծածկելով իրենց չարությունը և տկարությունը խեղճության քողի տակ: Հեզ մարդը կուշտ է, այս աշխարհի կյանքը դիմավորելու կեցվածք ունի, մի մարդ է, որի լույսը ներսից է գալիս. կարող է տառապել ու դժվարություններին համակերպվել. սա ոչ թե տկարության, այլ հոգեկան մի ներքին ուժի նշան է:

Սուրբ Ներսես Շնորհալի Հայրապետը ասում է. «*խոնարհությունը հեզության ծնունդն է, իսկ ամբարտավանությունը՝ բարկության, որովհետև բարկությունը թշնամություն և անարգանք է պատճառում, մինչդեռ այնտեղ, ուր խոնարհություն կա, անարգություն ու տխրություն չկա:*»

Հայերեն լեզվում հեզ նշանակում է քաղցր, մեղմ բնավորություն, խոնարհ. ավելի մեղմ ու հանդարտ բնավորության տեր:

Այս պատմությունը ուսանելի է.

«ԻՆՔՆԱՀԱՎԱՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ

Մի անգամ ծովի վրա ճամբորդելու ժամանակ մի անվանի ու ինքնահավան գիտնական հարցնում է նավավարին.

- *Տղա՛ս, ֆիզիկա գիտե՞ս.*
- *Ո՛չ - գլուխը շարժելով պատասխանում է նա:*
- *Ափսո՛ս,- ասում է գիտնականը.- կյանքիդ մի մաս կորցրեցիր: Մի քիչ հետո մեծամիտ գիտնականը նորից է հարցնում.*

- *Նավավար, քիմիա գիտե՞ս.*
- *Ո՛չ, տխուր խոստովանվում է նավաստին.*
- *Ափսո՛ս դժբախտ ես, ուրեմն կյանքիդ կեսը կորցրեցիր: Հանկարծ ծովում ուժեղ փոթորիկ է սկսվում ու նավը ընկղմվելու վտանգի տակ է: Նավավարը տագնապահար հարցնում է գիտնականին.*
- *Գիտնական, դուք լողանալ գիտե՞ք:*
- *Ո՛չ,- պատասխանում է գիտնականը:*
- *Ափսո՛ս, ուրեմն ձեր ամբողջ կյանքը կորցրեցիր:»*

Ի՞նչ է այս պատմության դասը: Ո՛չ համալսարանների վկայականները, ո՛չ հարուստ օժիտը, ո՛չ հաջող գործը, ո՛չ դրամը, ոչինչ չեն օգնի, եթե խոնարհություն չունես և Հիսուսի պես հեզ չես, որպեսզի կարողանաս լողանալ կյանքի ծովում:

Մեր Տերը, որ հեզության մարմնացումն էր, տաճարում, երբ տեսավ, որ կենդանիների առեվ-տուր էր կատարվում ու սեղանավորները ապրանք էին ծախում, սաստիկ բարկացավ, ճիպտով խարապանեց, բոլորին դուրս վռնդեց տաճարից, ասելով. «*Գրված է Իմ տունը աղոթքի տուն պիտի կոչվի, իսկ դուք ավազակների որջ եք արել այդ»* (Մատթ. 21:13):

Մեր եկեղեցական հայրերից Գրիգոր Տաթևացին ասում է.

«Հեզն է, որ չի չարչարում և չի բռնադատում: Իսկ հեզությունը նույնանում է հաստատակամության հետ, որովհետև ասում են, թե հաստատակամությունը համբերություն է, որովհետև համբերությունն էլ նախատինքներին դիմանալն է»:

«Հարց - «Ի՞նչ է հեզությունը» և «Ի՞նչ է խոնարհությունը»:

Պատասխան - Հեզությունը ցամաքն է հակառակ, խոնարհությունը՝ հպարտությանը»:

(Գրիգոր Տաթևացի «Գիրք Հարցմանց»)

Սուրբ Գիրքը մեզ ուսուցանում է, որ գոյություն ունի երկու տեսակի հարստություն, մեկը՝ ցանկալի, իսկ մյուսը՝ դատապարտելի: Պետք է հետամնու լինել առաքինության գանձերին և մերժել նյութական հարստությունը, որովհետև առաջինը, այսինքն՝ ցանկալին, հոգևոր վաստակ է, իսկ երկրորդը, այսինքն՝ դատապարտելին՝ խեղաթյուրում է: Եթե մարդը աղքատ է ծուծկալությունից, արդարամտությունից, իմաստությունից, խոհեմությունից կամ նման այլ մեծարժեք գանձերից, ողորմելի է, որովհետև գործ է ճշմարիտ արժեքներից: Իսկ եթե նա հոծարակամ աղքատ է չարից, եթե նրա ներաշխարհում դիվային գանձեր չկան թաքնված և նա նախանձախնդիր է հոգով, ապա անկորչելի գանձ է կուտակում: Ինչպես առաքյալն է ասում, «...Որին իր ժամանակում հայտնի պիտի անի Երանելին և միակ Հզորը, թագավորների Թագավորը և տերերի Տերը, նա, որ միայն ի՛նքն ունի անմահությունը և բնակվում է անմաշկելի լույսի մեջ...» (Տիմ. 6:15-16): Որով, կան աստվածային օրենքներ, որոնց կարող է հետևել որևէ մարդ, եթե ցանկություն ունենա: «Որո՞նք են դրանք»: «Հոգով աղքատ» լինելը համարվում է կամավոր խոնարհությունը: Առաքյալը բերում է Աստծու աղքատության օրինակը, ասելով. «...Ձեզ համար աղքատացավ նա, որ հարուստ էր, որպեսզի դուք Նրա աղքատությամբ հարստանաք» (Բ. Կորնթ. 8:9): Եթե Աստծուն նմանվենք ինչը հնարավոր է այս երկրային կյանքում, անպայման երանելի վիճակ կունենանք: Բայց առանց չարչարանքի, չեք կարող խոնարհ լինել: Այն ավելի շատ աշխատանք է պահանջում, քան որևէ այլ առաքինություն: Ինչո՞ւ: Պատասխանը պարզ է. թեև մարդու մեջ բարի սերմեր են ցանվել, սակայն նրա քնած ժամանակ արմատավորվել է մեր կյանքի թշնամու շաղ տված չար սերմերից ամենաուժեղը՝ հպարտության սերմը: Ոչ մի բան մարդկանց համար այնքան վտանգավոր ու ողբալի չէ, որքան հպարտության պատճառած չարիքը: Եվ քանի որ հպարտության այս մոլորությունը արմատավորված է գրեթե բոլոր ժողովուրդների մեջ, Տերը Երանիները սկսում է հենց դրանից. «Երանի հոգով աղքատներին, որովհետև նրանցն է երկնքի արքայությունը» (Մատթ. 5:3): Նա մեր բնությունից արմատախիլ է անում հպարտությունը՝ մեզ հորդորելով նմանվել Իրեն՝ ճշմարիտ Երանելիին, որ հոծարակամ աղքատացավ: Այսպես, ինքնահոծար աղքատությամբ միայն կարելի է բաժնեկից լինել Նրա Երանությանը: Ինչպես առաքյալն է ասում. «Ձեզանից յուրաքանչյուրը թող խորհի այն, ինչ որ կա Քրիստոս Հիսուսի մեջ, որը Աստծուն հավասար լինելը հափշտակություն չհամարեց, այլ իր անձը ունայնացրեց ծառայի կերպարանք առնելով, մարդկանց նման լինելով և մարդու կերպարանքով խոնարհեցրեց ինքն իրեն...» (Փիլիպ. 2:5-7): Աստծու համար կա՞ ավելի մեծ աղքատություն, քան ծառա լինելը: Իշխանների Իշխանը, Տերերի Տերը կամավոր կերպով ինքնակամ հազնում է ծառայի պատմուճանը:

Մեր նախահայրերի նման լսենք Նրա ձայնը և պատգամը ու քայլենք հեզության և խոնարհության ճանապարհով, որպեսզի արժանանանք աստվածային օրհնության ու երանության: Ամեն: